

Regeringens skrivelse

1999/2000:70

Redogörelse för verksamheten inom Europarådets
ministerkommitté under år 1999

Skr.
1999/2000:70

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 2 mars 2000

Göran Persson

Anna Lindh
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1999.

1	Inledning	4
2	Verksamheten i ministerkommittén.....	4
2.1	Samarbets- och utvecklingsprogram	6
2.2	Europarådssekretariatet och budgeten.....	6
2.3	Uppmärksammandet av Europarådets femtioårsjubileum i Sverige	7
3	Europakonventionen och dess övervakningsorgan	7
3.1	Den nya Europadomstolen för mänskliga rättigheter.....	7
3.2	Ratifikationsläget.....	8
3.3	Det löpande arbetet.....	9
4	Arbetet inom ramen för verksamhetsprogrammen	10
4.1	Mänskliga rättigheter och demokratifrågor	10
4.1.1	Mänskliga rättigheter	10
4.1.2	Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter	11
4.1.3	Europeiska konventionen mot tortyr	12
4.1.4	Nationella minoriteter	12
4.1.5	Kamp mot rasism och främlingsfientlighet...	13
4.1.6	Jämställdhet mellan kvinnor och män.....	13
4.1.7	Sociala stadgan	14
4.1.8	Massmedier	15
4.1.9	Asyl-, flykting- och medborgarskapsfrågor...	15
4.1.10	Lokal demokrati och gränsöverskridande samarbete.....	16
4.1.11	Bioetik	16
4.1.12	Rättsligt samarbete	17
4.1.13	Folkrättsfrågor.....	17
4.2	Sociala frågor.....	18
4.2.1	Social sammanhållning	18
4.2.2	Invandrares integration	19
4.2.3	Befolkningsstudier.....	19
4.2.4	Hälso- och sjukvård.....	19
4.2.5	Miljö och regional planering	20
4.3	Kulturfrågor och kulturell mångfald.....	21
4.3.1	Utbildning	21
4.3.2	Kultur och kulturarv.....	22
4.3.3	Idrott.....	23
4.3.4	Ungdomsfrågor	24
5	Arbetet inom ramen för partsavtalen.....	25
5.1	Partsavtalet på social- och hälsoområdet.....	25
5.2	Europafarmakopén.....	25
5.3	Europarådets utvecklingsbank.....	26
5.4	Pompidougruppen för narkotikafrågor	26
5.5	Filmstödsfonden "Eurimages".....	27

5.6	Kommissionen för demokrati genom lag	27	Skr. 1999/2000:70
5.7	Det europeiska audiovisuella observatoriet.....	28	
5.8	Europarådets Nord-Syd-centrum.....	28	
5.9	Europeiskt centrum för moderna språk i Graz	28	
5.10	Partsavtal för uppföljning på korruptionsområdet.....	28	
6	Förteckning över medlems- och kandidatländer i Europarådet	29	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 mars 2000	30	

Under året har Europarådets roll att främja europeisk säkerhet genom arbetet för demokrati och respekt för mänskliga rättigheter givits ökat fokus. Ministerkommittén har ägnat en stor del av sitt arbete åt situationer i Europa där kopplingen mellan säkerhet och demokrati och mänskliga rättigheter är uppenbar. I arbetet på Stabilitetspakten för sydöstra Europa har Europarådet givits viktiga uppgifter inom dessa områden. Vid ministerkommitténs Budapestmöte antogs ett program för att stödja demokratisk säkerhet i denna del av Europa. Utvecklingen i Tjetjenien har ställt organisationens olika mekanismer inför nya utmaningar och har väckt frågan om Rysslands relationer till Europarådet. Arbetet fortsätter inom såväl ministerkommittén som i den parlamentariska församlingen att förbättra övervakningen av genomförandet av de åtaganden som medlemsstaterna gjort. Det viktiga arbetet att utrota dödsstraffet i Europa drivs vidare. Europarådet har även initierat en viss fältverksamhet om än ännu mycket begränsad. Vikten av samordning och samarbete mellan olika internationella organisationer ges ökad uppmärksamhet. Inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik kommer EU-länderna att öka ansträngningarna att samordna sin politik inom Europarådet. Denna ökande EU-samordning kommer att bli en stor och prioriterad uppgift för Sverige under vårt EU-ordförandeskap.

Under året firades Europarådets femtioårsjubileum. I Sverige markerades jubileet genom att regeringen tillsatte en nationalkommitté under ordförandeskap av riksdagsledamoten Jan Bergqvist. Nationalkommittén har under året tagit initiativ till seminarier, publikationer etc. i syfte att sprida engagemanget för Europarådet och de värden som Europarådet står för.

Sedan Georgien under året upptogs som medlem i Europarådet uppgår antalet medlemsstater till 41 (jfr avsnitt 6).

Regeringen avser återkomma till riksdagen under riksmötet 2001/2002 med en skrivelse om verksamheten i Europarådets ministerkommitté. Sveriges arbete i Europarådet under den kommande rapporteringsperioden torde i hög grad komma att präglas av vårt ordförandeskap i Europeiska unionen första halvåret 2001.

2 Verksamheten i ministerkommittén

Europarådets femtioårsjubileum markerades med högtidligheter i London den 5 maj 1999, sätet för undertecknandet av stadgan femtio år tidigare. Den svenska regeringen representerades av kabinetssekreterare Jan Eliasson, som också ledde den svenska delegationen vid det efterföljande mötet med ministerkommittén i Budapest.

Kosovo och situationen på Balkan präglade debatten i ministerkommittén. Kabinetssekreterare Jan Eliasson såg i sitt

anförande tillbaka på utvecklingen i Europa sedan Europarådets grundande och konstaterade att de europeiska länderna allt mer binds samman av gemensamma värden. Stabilitet i sydöstra Europa, inte minst i Kosovo, måste bygga på dessa värden. Vid mötet antogs bl.a. ett program för Europarådets stöd till sydöstra Europa samt Budapestdeklarationen med uppmaning till medlemsstaterna att verka för Europarådets värden.

Utvecklingen av Europarådets instrument för att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna var en annan viktig fråga vid mötet, som fastställde mandatet för den nyinrättade institutionen som kommissarie för mänskliga rättigheter (jfr avsnitt 4.1.2).

I samband med mötet övertog Island ordförandeskapet för ministerkommittén för de kommande sex månaderna för att därefter följas av Irland vid ministermötet i november. Också vid detta möte stod Kosovo och utvecklingen i sydöstra Europa i fokus.

Situationen i Tjetjenien och norra Kaukasus var en central fråga och den finska utrikesministern Tarja Halonen talade för Europeiska unionens räkning vid mötet med den parlamentariska församlingens och ministerkommitténs gemensamma kommitté. I anförandet underströks bland annat att Ryssland måste uppfylla sina internationella åtaganden gentemot den civila befolkningen. Konflikten i Tjetjenien har även på annat sätt uppmärksammats av Europarådet. Förutom ordföranden i den parlamentariska församlingen, Lord Russel-Johnston, har också ministerkommitténs ordförande, den irländske utrikesministern David Andrews och den nytillsatte kommissarien för mänskliga rättigheter, Alvaro Gil-Robles, besökt Ryssland. Efterlevnaden av ryska åtaganden vad gäller tillämpningen av internationella normer och rätt samt möjligheter att finna en lösning av konflikten präglade diskussionerna med ryska företrädare. I december begärde generalsekreteraren i Europarådet, Walter Schwimmer, information från Ryssland hur Europakonventionen om mänskliga rättigheter tillämpades mot bakgrund av händelseutvecklingen i Tjetjenien. Detta skedde i enlighet med ett särskilt förfarande under konventionens artikel 52.

Turkiet och respekten för mänskliga rättigheter behandlades vid många tillfällen i ministerkommittén under året. I ett gemensamt uttalande med anledning av dödsdomen mot PKK-ledaren Öcalan krävde Europarådets ordförande i ministerkommittén respektive parlamentariska församlingen samt generalsekreteraren att dödsstraffet inte skulle verkställas. Vissa aspekter av rättegången är föremål för prövning av Europadomstolen.

Arbetet i ministerkommittén (ställföreträdarkommittén) fortsatte under året med den ämnesvisa övervakningen av medlemsstaternas åtaganden under den s.k. monitoringprocessen. Framförallt inriktades övervakningen på frågor om dödsstraff och polisens och säkerhetsstyrkornas tillämpning av Europarådets normer. Vid diskussionen kring dödsstraffet kunde konstateras att dödsstraff inte verkställts i Europarådskretsen under året. I ett gemensamt nordiskt anförande välkomnades att fem stater under årets första hälft undertecknat eller ratificerat Europakonventionens protokoll mot

dödsstraff och de få kvarvarande staterna uppmanades att snabbt ansluta sig till detta protokoll. Vid diskussionerna kring ämnet polis och säkerhetsstyrkor var det främst förekomst av tortyr och korruption som blev föremål för kommitténs överväganden.

De två andra större europeiska institutionerna, Europeiska unionen och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), är i likhet med Europarådet verksamma med att utveckla demokratin och respekten för mänskliga rättigheter. Gemensamma möten har under året hållits mellan berörda organisationer i syfte att undvika dubbelarbete och ta tillvara varje organisations komparativa fördelar. Inom ramen för Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik har Sverige stött förslag om att fördjupa samarbetet mellan unionens medlemmar i Europarådsarbetet.

2.1 Samarbets- och utvecklingsprogram

Samarbetsprogrammet för att utveckla och konsolidera demokratisk stabilitet (ADACS) har under året utökats till att omfatta aktiviteter för ungefär tolv miljoner euro. Programmet inriktas på nya medlemsstater och kandidatländer i Öst- och Centraleuropa. Europarådet bidrog även med att ställa expertis till Förenta nationernas förfogande för insatser i Kosovo.

Europarådet har tilldelats en viktig roll i utförandet av Stabilitetspakten för sydöstra Europa och har huvudansvaret för området demokratiska styrformer ("Good Governance") inom det s.k. arbetsbordet för demokrati och mänskliga rättigheter. I december hölls en konferens i Budapest om ombudsmannainstitutet och dess roll för att stärka rättsstaten. Som en uppföljning av konferensen har företrädare för ombudsmannainstitutioner i sydöstra Europa inbjudits till Sverige. Europarådet har utarbetat ett omfattande program för bidrag till Stabilitetspakten, som förutom insatser inom områdena demokrati och mänskliga rättigheter även innefattar rättsskipning och brottsbekämpning.

2.2 Europarådssekretariatet och budgeten

Efter fem år som Europarådets generalsekreterare avslutade Daniel Tarschys sitt mandat under sommaren. Han efterträddes av Dr Walter Schwimmer, österrikisk parlamentariker.

Arbetet med att reformera Europarådets arbetsmetoder pågick under året och resulterade bl.a. i förkortade möten med ministerkommittén.

Europarådets budget år 1999 uppgick till drygt en miljard franska franc och den budget som antogs för år 2000 innebar en reell nolltillväxt. Sverige tillhörde de länder som gärna sett en mindre ökning av budgeten, främst mot bakgrund av vikten av att Europadomstolen får tillräckliga resurser. Vid avvägningen av behoven för de olika sektorerna i Europarådets verksamhet är Sveriges inställning i ministerkommittén

att kärnverksamheten, främjande av mänskliga rättigheter och demokrati, skall prioriteras. Sveriges andel av Europarådsbudgeten uppgick 1999 till 2,18 % och i budgetpropositionen för det aktuella året anslogs 35,5 miljoner kronor för obligatoriska bidrag till Europarådet inklusive vissa partsavtal. Skr. 1999/2000:70

2.3 Uppmärksammandet av Europarådets femtioårsjubileum i Sverige

Den av regeringen tillsatta nationalkommittén för Europarådets femtioårsjubileum samordnade och tog under året initiativ till aktiviteter i Sverige med syfte att uppmärksamma Europarådet och öka engagemanget för organisationens arbete. Ordförande i Nationalkommittén var riksdagsledamoten Jan Bergqvist och i övrigt bestod kommittén av företrädare från partierna i riksdagen, Kommun- och Landstingsförbunden, Skolverket, Folkbildningsrådet samt Regeringskansliet. Bland arrangemangen för att markera jubileet i Sverige kan nämnas konferensen "Europarådet i mötet mellan öst och väst". Konferensen öppnades av statsministern och anordnades gemensamt av Kommun- och Landstingsförbunden och Regeringskansliet. Vid två tillfällen hölls seminarier i riksdagshuset med framförallt ungdomar och företrädare för folkbildningsorganisationer. Skolverket lät översätta en barnbok från Europarådet till svenska och gjorde den tillgänglig för skolorna per Internet. För att illustrera Sveriges engagemang i Europarådet gav Utrikesdepartementet och Nationalkommittén ut skriften "Sverige i Europarådet 1949 - 1999". Författare var ambassadören Torsten Örn.

3 Europakonventionen och dess övervakningsorgan

3.1 Den nya Europadomstolen för mänskliga rättigheter

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har ratificerats av samtliga 41 medlemsstater i Europarådet. Konventionen och dess tilläggsprotokoll utgör ett av de mest effektiva internationella skydden för de mänskliga rättigheterna i världen. Det unika med systemet, i förhållande till andra regelverk på området, är de organ som övervakar att staterna följer konventionen, Europadomstolen och Europarådets ministerkommitté.

Den nya, permanenta Europadomstolen, som inrättades den 1 november 1998, har nu hunnit arbeta under drygt ett år. Den sista oktober 1999 upphörde kommissionen för de mänskliga rättigheterna

att existera sedan den avslutat visst pågående arbete under en övergångstid på ett år.

Reformen av övervakningssystemet kan emellertid ännu inte sägas ha lett till det eftersträvade resultatet, nämligen att förkorta handläggningstiderna för målen enligt Europakonventionen och att därigenom bl.a. stärka det skydd konventionen ger. En av anledningarna synes vara vissa strukturella problem, som förmodligen är en följd av att reformen var så genomgripande. Det tar givetvis viss tid innan en ny organisation har funnit sina närmare arbetsformer och förmodligen kommer situationen att förbättras så småningom. Den stora tillströmningen av nya klagomål i takt med att Europakonventionen blir alltmer känd i framförallt de senast tillkomna medlemsstaterna har också medverkat till att antalet mål som väntar på att bli avgjorda vuxit kraftigt. Utvidgningen av Europarådet har dessutom lett till att Europadomstolen numera behöver arbeta med över 30 olika språk. Det kan nämnas i sammanhanget att Europadomstolen har en arbetsgrupp, som under ledning av den svenska domaren fortlöpande ser över domstolens interna arbetsformer i syfte att effektivisera handläggningen.

Ett annat skäl till de problem som uppstått under Europadomstolens första verksamhetsår är att en stor del av sekretariatsresurserna tagits i anspråk för att kommissionen skulle kunna avsluta sitt arbete innan den definitivt upphörde. Medan det senare varit ett problem av övergående natur kan man emellertid räkna med en fortsatt ökad tillströmning av nya klagomål.

3.2 Ratifikationsläget

Som ovan nämnts har numera samtliga medlemmar av Europarådet ratificerat Europakonventionen. Detta gäller alltså även Georgien, som blev medlem av Europarådet under året som gick.

När det gäller tilläggsprotokollen till konventionen är bilden delvis annorlunda. Det första tilläggsprotokollet, som rör bl.a. äganderättsskyddet, har inte ratificerats av Andorra, Georgien eller Schweiz. Medan det fjärde tilläggsprotokollet (bl.a. om rörelsefriheten och rätten att lämna sitt land samt förbud mot kollektiv utvisning av utlänningar) har ratificerats av 31 av medlemsstaterna har det sjunde tilläggsprotokollet (bl.a. om vissa rättssäkerhetsgarantier vid utvisningsförfaranden och rätten till överprövning av brottmålsdomar) endast ratificerats av 26 stater. Under det gångna året har emellertid Bulgarien, Lettland, Litauen och Storbritannien ratificerat det sjätte tilläggsprotokollet, som förbjuder användning av dödsstraff i fredstid. Medan Cypern ratificerade det sjätte tilläggsprotokollet i början av 2000 är Albanien, Georgien, Polen, Ryssland, Turkiet och Ukraina fortfarande inte bundna av det. Sverige har ratificerat samtliga tilläggsprotokoll till Europakonventionen.

Ministerkommittén övervakade, liksom tidigare år, fortlöpande verkställandet av Europadomstolens domar. Kommittén granskade och överprövade också de rapporter som kommissionen avgett över klagomål. Ministerkommittén antog under föregående år över 700 resolutioner i sådana ärenden. Ett stort antal av dessa rörde mål mot Italien där det konstaterats att tidsåtgången i de nationella domstolarna varit alltför lång. Två av resolutionerna handlade om allmänna åtgärder som ministerkommittén ansåg att Italien borde vidta för att komma till rätta med problemen i rättsväsendet. En annan resolution med krav på allmänna åtgärder riktade sig mot Turkiet och handlade om åtgärder för att avhjälpa brister i det turkiska rättsväsendet som uppdragats i samband med ingripanden av säkerhetsstyrkor i den sydöstra delen av landet.

Ett fall som rönt stor uppmärksamhet under senare år är målet Loizidou mot Turkiet som rör äganderättsförhållandena på norra Cypern. Sedan Europadomstolens dom (juli 1998) rörande frågan om ersättning för konventionsbrott har fallet varit föremål för diskussion i ministerkommittén. Trots att fristen för betalning av skadestånd m.m. till klaganden löpte ut under hösten 1998 har Turkiet ännu inte betalat i enlighet med domen.

Ett annat fall som föranlett många debatter i ministerkommittén under året som gått är målet Hakkar mot Frankrike. Sedan ministerkommittén kommit fram till att Frankrike brutit mot artikel 6 i Europakonventionen i samband med att Hakkar dömdes för brott till livstids fängelse har det diskuterats vilka krav man bör ställa på franska staten att föranstalta om resning på det nationella planet för Hakkars del.

I målet Hatami mot Sverige, som rör avvisning från Sverige av en iransk medborgare, antog ministerkommittén en slutresolution. I resolutionen noterade kommittén att Europadomstolen avskrivit målet från vidare handläggning sedan regeringen och klaganden träffat förlikning och klaganden av Utlänningsnämnden beviljats permanent uppehållstillstånd samt att regeringen ersatt klaganden för dennes rättegångskostnader. I tre mål mot Sverige avvaktas för närvarande slutbehandling i ministerkommittén.

Europadomstolen meddelade under 1999 inga domar i mål mot Sverige. Vid årets slut hade domstolen 27 mål mot Sverige under handläggning.

Under 1999 registrerades 8 396 nya klagomål hos Europadomstolen, varav 175 mot Sverige. Motsvarande siffror för 1998 var 5 981 och 156. Medan det totala antalet registrerade nya klagomål alltså har ökat kraftigt jämfört med föregående år, har ökningen vad gäller Sverige inte varit fullt så stor. I det här sammanhanget bör nämnas att endast en mindre andel av klagomålen registreras. Om man räknar det antal klagomål som överhuvudtaget anhängiggjordes i Europadomstolen under 1999 blir siffran avsevärt högre, 20 399. Motsvarande siffra för Sveriges del är 302. Att antalet klagomål ökar har sin förklaring i att antalet konventionsstater ökat och att Europakonventionen blivit alltmer känd också i de stater som först under 1990-talet blev medlemmar av

Europarådet. Den genomsnittliga handläggningstiden har hittills varit flera år. Förhoppningen är att denna situation på sikt skall förändras till det bättre som en följd av reformen av övervakningssystemet. Vissa brådskande mål, t.ex. sådana som rör brott mot artikel 3 (skyddet mot tortyr m.m.), behandlas med förtur.

Av de sammanlagt 1 012 domar som Europadomstolen meddelat sedan den tillkom rör 42 klagomål mot Sverige. En redovisning av de domar som hittills meddelats i mål mot Sverige finns bl.a. i bilaga till regeringens prop. 1995/96:126, Förnyad förklaring enligt artikel 46 i Europakonventionen (i dess tidigare lydelse). Referat av Europadomstolens domar återges fortlöpande i Svensk Juristtidning. Referat av domar finns också i viss mån att tillgå i riksdagens offentliga databas, informationssystemet RIXLEX. Därutöver finns domarna tillgängliga i originalspråk på Internet.

4 Arbetet inom ramen för verksamhetsprogrammen

4.1 Mänskliga rättigheter och demokratifrågor

4.1.1 Mänskliga rättigheter

Det löpande arbetet på området mänskliga rättigheter bedrevs liksom under tidigare år i styrkommittén för mänskliga rättigheter (CDDH) och dess expertkommittéer.

Expertkommittén för utveckling av de mänskliga rättigheterna (DH-DEV) avslutade under 1999 sitt arbete med att utforma ett förslag till tilläggsprotokoll till Europakonventionen som på ett generellt sätt vidgar tillämpningsområdet för diskrimineringsförbudet i artikel 14 i konventionen. Förslaget till tilläggsprotokoll är ett led i Europarådets strävan att främja jämställdheten mellan kvinnor och män respektive att motverka rasism och intolerans. Sedan förslaget nu överlämnats av DH-DEV till CDDH kommer den senare kommittén att redovisa arbetet inför ministerkommittén. Förslaget har remitterats till bl.a. Europarådets parlamentariska församling och Europadomstolen för yttrande. CDDH:s och i slutändan ministerkommitténs ställningstagande till förslaget till tilläggsprotokoll kommer att ske i ljuset av församlingens respektive domstolens synpunkter. Medan församlingen i stort välkomnar förslaget, innehåller Europadomstolens yttrande ingen kritik mot själva innehållet i det föreslagna protokollet. Domstolen påpekar emellertid att det kan förutses att ett ikraftträdande av protokollet på sikt kommer att leda till en väsentlig ökning av antalet

klagomål och fäster ministerkommitténs uppmärksamhet på de följder en sådan ökning kan få för ett system som redan står under stark press.

Expertkommittén för processuella frågor (DH-PR) avslutade under året arbetet på en rekommendation om att avgöranden från Europadomstolen bör vara resningsgrundande på det nationella planet i vissa fall. Förslaget till rekommendation har godkänts av CDDH och antagits av ministerkommittén. DH-PR kommer nu att övergå till att utforma ett förslag till nya procedurregler för ministerkommitténs granskning när det gäller medlemsstaternas verkställighet av Europadomstolens domar. De nuvarande reglerna behöver anpassas till ministerkommitténs förändrade roll till följd av ändringarna i konventionssystemets övervaknings-mekanism.

Expertkommittén för frågor som rör nationella minoriteter (DH-MIN) antog under 1999 en rapport om skingrade etniska minoriteter. Rapporten, som vidarebefordrades direkt till ministerkommittén, innehåller information om förekomsten av sådana minoriteter i de olika medlemsstaterna.

Bland CDDH:s specialistgrupper kan nämnas den grupp som sysslar med frågor som rör tillgången till officiell information. Gruppen fortsatte under 1999 arbetet med att utforma ett instrument som skall innehålla grundläggande principer för allmänhetens rätt att få tillgång till information som finns hos medlemsstaternas myndigheter. En av de andra gruppernas arbete har utmynnat i en rekommendation om rätten till ett existensminimum för personer som befinner sig i en mycket svår situation. I praktiken innebär rekommendationen en uppmaning till medlemsstaterna att se till att personer som lever under svåra umbäranden får sina basbehov tillgodosedda. Vissa av de frågor CDDH och dess undergrupper arbetar med är också föremål för den särskilda övervakning av hur medlemsstaterna uppfyller sina konventionsåtaganden som ministerkommittén utför. Ministerkommittén har därför uppdragit åt CDDH att bistå med den övervakning som t.ex. gäller det judiciella systemets funktion i de olika medlemsstaterna.

4.1.2 Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter

Vid vårens möte med ministerkommittén i Budapest fattades beslut om inrättande av ett ämbete som kommissarie för mänskliga rättigheter. Mandatet för kommissarien föreskriver att denne bl.a. skall främja medvetandet om de mänskliga rättigheterna, ge råd och identifiera brister i staters lagstiftning och rättstillämpning. En uppgift är att främja verksamheten för nationella ombudsmän för mänskliga rättigheter.

Alvaro Gil-Robles från Spanien valdes till den förste innehavaren av ämbetet. I slutet av året genomförde han ett besök i Ryssland och delrepubliken Tjetjenien. Gil-Robles bekräftade att Europarådet står till Rysslands förfogande för bistånd vid uppbyggande av en stat byggd på rättsprinciper och respekt för de mänskliga rättigheterna. Han föreslog

4.1.3 Europeiska konventionen mot tortyr

Den europeiska konventionen om förhindrande av tortyr m.m. som trädde i kraft den 1 februari 1989, har ratificerats av samtliga 41 medlemsstater utom Georgien, som förväntas ratificera konventionen under år 2000. Sverige ratificerade konventionen den 21 juni 1988. För en närmare redovisning av dess innehåll hänvisas till prop. 1987/88:133.

Europarådet antog två tilläggsprotokoll till den europeiska tortyrkonventionen i november 1993. Det första tilläggsprotokollet öppnar vägen för icke-medlemmar av Europarådet att tillträda konventionen. Det andra tilläggsprotokollet möjliggör omval av antitortyrkommitténs medlemmar två gånger. För att protokollen skall träda i kraft krävs att samtliga parter till tortyrkonventionen ratificerar dem.

CPT, kommittén som enligt konventionen upprättades för att undersöka behandlingen av frihetsberövade i syfte att stärka skyddet mot tortyr m.m. inledde sin verksamhet 1990. Under 1999 besökte kommittén Bulgarien, Estland, Grekland, Lettland, Liechtenstein Nederländerna (Antillerna) Norge, Portugal, Rumänien, Ryssland, San Marino, Storbritannien (Nordirland), Turkiet, Ukraina, Ungern och Österrike. Besöket i Lettland var CPT:s första i landet.

Mot bakgrund av de krav som följer med det utvidgade medlemsantalet diskuterar kommitténs ledamöter, parallellt med sina besök i medlemsländerna, framtida resursbehov och arbetsformer.

De rapporter som avfattas är inte offentliga men kan offentliggöras om den berörda staten samtycker. De flesta länder som utsatts för granskning har accepterat att rapporterna offentliggörs. Kommittén har besökt Sverige vid tre tillfällen. Det senaste besöket ägde rum i februari 1998. Rapporterna från kommitténs besök och de svar svenska regeringen avlämnat till kommittén har offentliggjorts.

4.1.4 Nationella minoriteter

De centrala Europarådsinstrumenten på detta område är dels Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter och dels den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Ramkonventionen trädde i kraft den 1 februari 1998. Vid årsskiftet 1999/2000 hade den ratificerats av 27 medlemsstater. Minoritetsspråkskonventionen trädde i kraft en månad senare, den 1 mars 1998, och hade vid årsskiftet 1999/2000 ratificerats av åtta medlemsstater.

Regeringen överlämnade den 10 juni 1999 till riksdagen propositionen Nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143) i vilken regeringen föreslog riksdagen att Sverige ratificerar såväl

ramkonventionen som minoritetsspråkskonventionen. Genom propositionen läggs också en grund för svensk minoritetspolitik som baseras på de åtgärder som Sverige skall vidta för att kunna ratificera nämnda konventioner. Riksdagen godkände den 2 december 1999 att Sverige ratificerar konventionerna (bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69). Regeringen beslutade den 13 januari 2000 att konventionerna skall ratificeras. De nationella minoriteter i Sverige, som skall erkännas genom att de nämns vid namn i samband med ratifikationen av ramkonventionen, är samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. De språk som skall omfattas av minoritetsspråkskonventionen är samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch.

Den rådgivande kommitté respektive expertkommitté, som skall bistå Europarådets ministerkommitté med övervakningen av hur åtagandena enligt ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen uppfylls, påbörjade under året sin granskning av rapporter från medlemsländerna.

4.1.5 Kamp mot rasism och främlingsfientlighet

Inom flera av Europarådets verksamhetsgrenar bedrevs under året arbete för att motverka rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. Huvudansvaret låg emellertid på kommissionen mot rasism och intolerans (ECRI), som har ägnat mycket tid åt att utarbeta s.k. länderrapporter, dvs. redovisningar av situationen vad gäller rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering i skilda medlemsländer samt förslag till åtgärder för att förbättra förhållandena i varje enskilt land. I maj 1999 lämnade ECRI en sådan rapport om Sverige. Rapporten uttryckte tillfredsställelse med utvecklingen på vissa områden, t.ex. vad avser de ökade resurser som Diskrimineringsombudsmannen givits och erkännandet av samernas rättigheter. I andra avseenden pekar rapporten på vissa frågor som man menar särskilt behöver uppmärksammas, t.ex. förekomsten av rasistiskt våld och diskriminering.

FN har beslutat att år 2001 arrangera en världskonferens mot rasism. Europarådet har åtagit sig att som ett led i de europeiska förberedelserna för denna konferens i oktober år 2000 anordna en europeisk konferens mot rasism. Sverige spelar en aktiv roll i förberedelserna för denna konferens.

4.1.6 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Att främja jämställdhet mellan kvinnor och män är en viktig del i Europarådets arbete för demokrati och mänskliga rättigheter.

Ett arbetssätt som utvecklats inom styrkommittén för jämställdhet mellan kvinnor och män (CDEG) under senare år är inrättandet av särskilda expertgrupper med uppgift att belysa och komma med förslag i olika frågor. Under 1999 har arbete bedrivits i expertgrupper om positiv särbehandling, skydd av kvinnor och flickor mot våld samt framtida prioriteringar, strategier och arbetsmetoder. Den sistnämnda

expertgruppen presenterade sin slutliga rapport under hösten. Övriga ämnen som diskuterades under året är rätten till fritt val vad gäller reproduktion samt intolerans och rasism.

I september hölls en konferens i Aten om integrering av ett jämställdhetsperspektiv inom samtliga politiska områden på nationell nivå. Sveriges jämställdhetsminister var en av huvudtalarna.

Ett seminarium för forskare och yrkesutövare inom området "män och våld mot kvinnor" arrangerades i oktober i Strasbourg. Den allmänna uppfattningen bland deltagarna var att behållningen av att föra samman forskare och yrkesutövare var mycket god.

Styrkommittén antog ett förslag till rekommendationer mot människohandel för sexuell exploatering.

Vad gäller förslaget till ett tilläggsprotokoll till Europakonventionen angående jämställdhet mellan kvinnor och män, hänvisas till avsnitt 4.1.1.

4.1.7 Sociala stadgan

Den 1 juli 1999 trädde den reviderade sociala stadgan i kraft, sedan den ratificerats av Rumänien, Slovenien och Sverige. Även Frankrike, Italien och Ungern har ratificerat den reviderade stadgan. Den reviderade och den ursprungliga stadgan kommer att gälla parallellt, eftersom vissa stater ännu bara har ratificerat 1961 års stadga.

Ett reviderat frågeformulär till sociala stadgan har tagits fram, vilket kommer att underlätta rapporteringen och leda till bättre och mer relevanta uppgifter i rapporterna.

Antalet fördragsslutande stater ökar. En stor majoritet av länderna inom Europarådet har nu ratificerat eller undertecknat sociala stadgan eller den reviderade stadgan. De länder som står utanför är Andorra, Georgien, Ryssland och San Marino.

Staterna som ratificerat stadgan ger in rapporter om hur de uppfyllt sina åtaganden enligt stadgan. Rapporterna granskas av kommittén för sociala rättigheter (tidigare oberoende expertkommittén). Experternas slutsatser behandlas därefter av regeringskommittén, bestående av representanter från regeringarna i de fördragsslutande staterna. Sverige fick kritik av experterna för att det i två kollektivavtal, inom måleribranschen och plåtslageribranschen, endast stadgas en månads uppsägningstid för arbetstagare under 30 år, oavsett anställningstid. Regeringskommittén föreslog dock inte att Sverige skulle få någon rekommendation.

Under året har regeringskommittén däremot föreslagit en rekommendation riktad till Turkiet för brott mot artikel 4 (underlåtenhet att införa regler om lika lön för lika arbete) och utfärdat varningar till Grekland (otillräckliga uppsägningstider i lagstiftningen) samt till Belgien och Finland (studiemedel som inte ges på samma villkor till alla medborgare från fördragsslutande stater). Den föreslagna rekommendationen till Turkiet har också utfärdats av ministerkommittén.

Ministerkommittén har även beslutat anta rekommendationer som regeringskommittén föreslagit under 1998, dels till Irland för brott mot artikel 5 (arbetstagarnas fria förhandlingsrätt) och dels till Österrike för brott mot samma artikel (icke EU-medlemmar av de fördragsslutande staterna är inte valbara till företagsråd). Den rekommendation som regeringskommittén föreslagit till Danmark för förekomsten av organisationsklausuler, har hittills inte antagits av ministerkommittén. Kommittén avvaktar ett ställningstagande från Danmarks högsta rättsliga instans gällande frågan om organisationsklausulerna strider mot Danmarks internationella åtaganden.

Under året har det också framförts klagomål mot enskilda stater i enlighet med 1995 års tilläggsprotokoll till stadgan. Det första klagomålet gällde Portugal för förekomsten av barnarbete. Trots att kommittén för sociala rättigheter funnit att ett brott mot sociala stadgan förelåg, antog ministerkommittén inte någon rekommendation utan endast en resolution, eftersom det redan tidigare fanns en rekommendation riktad till Portugal för brott mot samma artikel i stadgan.

4.1.8 Massmedier

Styrkommittén för massmedier (CDMM) består av företrädare för samtliga medlemsstater i Europarådet. Kommittén behandlar huvudsakligen förslag och rapporter som utarbetas och överlämnas från dess olika arbetsgrupper, expertkommittéer m.m. CDMM behandlade under året ämnen som journalisters rätt till skydd av sina källor, mångfald i medierna, reglering av upphovsrätt till äldre arkivmaterial i television och radio, rättsligt skydd för tjänster som baseras på eller består av villkorat tillträde m.m.

En konvention om skydd av kulturarvet inom radio och TV-sektorn har utarbetats och förväntas slutföras under år 2000. Arbetet med en svensk ratifikation av konventionen om gränsöverskridande television har under året fortsatt. Därutöver pågår förberedelser inför nästa ministerkonferens om massmedier i Krakow i juni år 2000. Ministerkonferensen förväntas bl.a. diskutera riktlinjer för CDMM:s framtida verksamhetsområden inom mediesektorn.

4.1.9 Asyl-, flykting- och medborgarskapsfrågor

Europarådets juridiska expertkommitté för asyl- och migrationsrättsliga frågor (CAHAR), är en ad hoc-kommitté direkt under Ministerkommittén. CAHAR har bland annat till uppgift att på direkt uppdrag från Ministerkommittén utarbeta förslag till Europarådets rekommendationer på migrationsområdet. Europarådets utvidgning mot öst och de nya medlemsländernas problem påverkar kommitténs arbete väsentligt. Av särskild betydelse är här CAHAR:s möjlighet att med Europakonventionen som grund, utreda medlemsländernas behov av konform lagstiftning på asyl- och migrationsområdet, samt söka få

denna lagstiftning i överensstämmelse med andra internationella flyktingrättsliga principer och principerna för de mänskliga rättigheterna. Sverige ingår i CAHAR:s byrå.

Under 1999 utarbetade CAHAR två rekommendationer. Den första rörde återvändande av asylsökande som fått avslagsbeslut och den andra gällde familjeåterförening för flyktingar och andra personer i behov av internationellt skydd.

Därutöver har särskilt diskuterats och arbetsgrupper tillsatts angående generella normer för institutet tillfälligt uppehållstillstånd samt behovet av generella normer vad gäller särskilt utsatta grupper. CAHAR har därjämte genom sin byrå arbetat fram migrationspolitiska verksamhetsprioriteringar och då särskilt att se över förvarsproblematiken samt utreda behovet av särskilt skydd för speciellt utsatta grupper. Med anledning av flyktingsituationen i Kosovo höll CAHAR ett extrainkallat ständpunktsmöte i april 1999.

4.1.10 Lokal demokrati och gränsöverskridande samarbete

Vid de två möten styrkommittén för kommunala och regionala myndigheter (CDLR) haft under året fortsatte arbetet med tidigare igångsatta aktiviteter, bl.a. förslag till ny konvention om regionalt självstyrelse, lokal demokrati och medborgarnas delaktighet, kommunal beskattningsrätt, finansiell skatteutjämning och beräkning av statsbidrag. En rapport antogs om kommunernas roll som producent av social service. Rapporten kommer att användas inför det kommande kommunministermötet i Istanbul den 6 - 7 april år 2000. En rapport antogs som handlar om strukturen och funktionen i den lokala och regionala demokratin i Estland, Italien, Polen, Ryssland, Storbritannien och Österrike.

Verksamheten inom den särskilda expertgruppen för gränsöverskridande samarbete (LR-R-CT) fortsatte. Kommittén antog två rapporter, en om samarbete över riksgränser för skyddande och främjande av kulturarv och en om gränsöverskridande media på lokal och regional nivå.

4.1.11 Bioetik

Styrkommittén för bioetik (CDBI) utarbetar f.n. inom ramen för olika arbetsgrupper förslag till fyra olika tilläggsprotokoll till konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin. Förslag till protokoll om organtransplantation avses slutföras under år 2000. Utarbetandet av förslag till protokoll om forskning på människa samt protokoll om skyddet av embryot har fortskridit under året, liksom utarbetandet av förslag till protokoll om genetiska undersökningar. En särskild arbetsgrupp har tillsatts med uppgift att belysa olika frågor kring xeno-transplantation. I kommitténs regi anordnades under våren en konferens om bioteknik i Oviedo, Spanien.

4.1.12 Rättsligt samarbete

Skr. 1999/2000:70

Vid Europarådets 22:a konferens för justitieministrar, som ägde rum i Moldavien, behandlades bl.a. frågor rörande domares självständighet och opartiskhet. Vid konferensen enades deltagarna om att arbeta vidare med dessa frågor, bl.a. genom att rekommendera att ett rådgivande organ bestående av europeiska domare inrättas.

Styrkommittén för juridiskt samarbete (CDCJ) kunde under året slutföra arbetet med en rekommendation om undvikande av statslöshet och en rekommendation om statstjänstemäns ställning. Det fortlöpande arbetet med uppföljning av tillämpningen av konventioner och rekommendationer fortsatte. Kommittén gjorde en översyn av sina rutiner i syfte att ge allmänheten bättre möjligheter att ta del av handlingar från kommittén och dess expertgrupper.

Samarbetet i olika rättsfrågor under kommittén fortsatte i expertgrupper om familjerätt, förvaltningsrätt, rättsväsendets effektivitet, rättsdatafrågor, dataskydd, nationalitetsfrågor och korruption.

Styrkommittén för frågor om brottslighet (CDPC) höll under året sitt 48:e plenarmöte. Vid föregående års plenarmöte behandlades frågan om s.k. vänskaplig lösning av tvist angående straffrättsliga konventioner. Vid årets möte godkändes en rekommendation om vänskapliga lösningar. Rekommendationen innebär bl.a. att CDPC skall informeras om praktiska problem vid tillämpningen av straffrättsliga Europarådskonventioner och att medlemsstaterna skall acceptera att CDPC verkar för att uppnå vänskapliga lösningar mellan stater som tvistar. Vidare godkändes en rekommendation om medling i straffrättsliga frågor. Vid Ministerkommitténs möte under hösten antogs bl.a. dessa rekommendationer. Vid plenarmötet hölls också val till det Kriminologiska Vetenskapliga Rådet (PC-CSC), varvid bl.a. professor Hanns von Hofer från Sverige valdes som ny medlem. Dessutom tillsattes en ny kommitté om skydd för barn mot sexuellt utnyttjande (PC-SE). I fråga om framtida aktiviteter kan anmärkas att CDPC sannolikt kommer att vidta åtgärder inom särskilt prioriterade områden såsom ungdomsbrottslighet, sexualbrottslighet, långtidsdömda och häktning.

4.1.13 Folkrättsfrågor

Folkrättskommittén (CAHDI) etablerades år 1991 och skall enligt sina direktiv utbyta synpunkter samt utreda folkrättsliga frågor på begäran av ministerkommittén, av CDCJ eller på eget initiativ. Staterna representeras i folkrättskommittén företrädesvis av utrikesministeriernas rättschefer.

Arbetet i kommittén är inriktat på främst två områden, nämligen att se över statspraxis bland medlemsstaterna i olika folkrättsliga frågor och att tjäna som ett forum för europeisk avstämning av de juridiska frågorna inom FN:s verksamhetsområde. Ett viktigt arbete, där Sverige varit pådrivande, pågår syftande till att uppnå en mera enhetlig

statspraxis när det gäller reservationer till traktater, i synnerhet sådana som rör mänskliga rättigheter. Skr. 1999/2000:70

4.2 Sociala frågor

4.2.1 Social sammanhållning

Sedan år 1998 har den sociala sektorn inom Europarådet en ny kommittéstruktur. De tidigare kommittéerna för socialpolitik (CDPS), socialförsäkring (CDSS) och arbetsmarknadsfrågor (CDEM) har slagits samman till en kommitté för social sammanhållning: "social cohesion" (CDCS). Den nya kommittén har övertagit ett antal pågående aktiviteter från de tidigare kommittéerna.

Som en bas för sitt arbete har den nya kommittén påbörjat ett arbete med att utforma en strategi för social sammanhållning. Strategin beräknas kunna överlämnas till ministerkommittén under år 2000.

Ett led i kommitténs arbete är att ta tillvara de kunskaper som kommer av prövningen av hur länder lever upp till bestämmelserna i den sociala stadgan och andra instrument inom den sociala sektorn. Syftet är att stödja medlemsländer i deras arbete på att möjliggöra en anslutning till instrumenten och leva upp till de krav som där ställs.

Arbetsgrupper under CDCS studerar hur tillgängligheten till sociala rättigheter, arbete och bostäder ser ut i olika delar av Europa.

Inom kommittén ryms också ett barnprogram med syfte att stärka barns rätt att komma till tals, att förbättra barnomsorgen i Europa och att bättre ta hand om barn i riskzon. Projektet kommer att avslutas med en konferens - som delvis har formen av en mäsas - under hösten år 2000.

Europarådet har tagit initiativet till ett europeiskt tankeutbyte inför det FN-möte som äger rum under sommaren år 2000 som en uppföljning av det toppmöte om social utveckling som arrangerades i Köpenhamn år 1995. En arbetsgrupp har utarbetat en beskrivning av Europarådets arbete inom området.

Inom CDCS håller det på att byggas upp en särskild enhet för forskning och utveckling. Syftet med enheten är att i högre grad kunna beskriva och jämföra utvecklingen i Europa. Den skall också kunna bistå medlemsländer exempelvis inför ratificering av konventioner och liknande.

I juni arrangerades en familjeministerkonferens i Stockholm. Temat för konferensen var "Towards a child-friendly society". 38 av de 41 medlemsländerna deltog tillsammans med ett antal observatörer. Statsrådet Klingvall var ordförande på konferensen som öppnades av statsministern. Barn och ungdomar från det baltiska närområdet medverkade och gav sin syn på dagens situation i sina hemländer. Uppenbart var att det stimulerade ministrarnas diskussioner.

4.2.2 Invandrares integration

Skr. 1999/2000:70

Styrkommittén för migrationsfrågor (CDMG) ägnar sig huvudsakligen åt att utveckla det europeiska samarbetet på området invandrares integration. I viss utsträckning behandlas också migrationsfrågor. Arbetet syftar till att genom jämförande studier och erfarenhetsutbyte förse medlemsländernas regeringar med underlag till förbättrade insatser för att underlätta invandrares integration.

Bland CDMG:s aktiviteter under året kan nämnas seminarier om arbetsförmedlingars roll för likabehandling av människor oavsett etnisk bakgrund och utarbetandet av en rapport om en europeisk strategi för migration. Därutöver fortsatte CDMG sitt arbete för att förbättra situationen för Europas romer. Under året har CDMG vidare fortsatt sitt arbete för att under år 2000 lägga fram en ny rapport om integrationspolitik i Europa

4.2.3 Befolkningsstudier

En varje år återkommande aktivitet inom styrkommittén för befolkningsfrågor (CDPO) är att framställa en översikt över befolkningsutvecklingen i medlemsländerna. Publikationen omfattar drygt 600 sidor samt en CD-ROM med den mest aktuella informationen om befolkningsutvecklingen i Europa som går att få. Arbetet sker i nära kontakt med EU:s statistikkontor (Eurostat) och FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE). En viktig punkt vid kommitténs årliga möte är presentationen av ny statistik och diskussion om nya trender och utvecklingsmönster.

Expertgruppen PO-S-DLM har studerat den demografiska utvecklingen och kopplingen till arbetsmarknaden. Europa som helhet står inför en situation med folkminskning på sikt och en ökande andel äldre. Utvecklingen varierar dock länderna emellan beroende på olikheter i utvecklingen av fruktsamhet och migration. Ett antal scenarier har arbetats fram grundat på befintliga befolknings- och arbetskraftsprognoser.

PO-S-MT studerar trender i dödligheten och differentiell dödlighet. En anledning till att studera dödligheten är de växande skillnaderna i hälsa och dödlighet i Europa. I vissa länder har dödligheten till och med ökat under senare år.

4.2.4 Hälsa- och sjukvård

Styrkommittén för hälso- och sjukvårdsfrågor (CDSP) har haft två möten under året. Kommittén har i huvudsak arbetat inom områdena medborgarens/patientens roll och inflytande, kvalitet och säkerhet samt jämlik tillgång till hälso- och sjukvård.

Kommittén arbetar främst genom arbetsgrupper som inom ramen för givna riktlinjer tar fram underlag för rekommendationer och rapporter. Under året färdigställdes bl.a. en rekommendation om hantering av

väntelistor och väntetider. Under året tillsattes också flera nya arbetsgrupper, t.ex. en om metoder för att ta fram riktlinjer om bästa medicinska praxis.

Samordning av blodtransfusions- och transplantationsverksamheten i Europa är ett viktigt inslag i kommitténs arbete. Under året utarbetades den 6:e utgåvan av rekommendation R(95)15 om förberedelse, användning och kvalitetssäkring av blodpreparat. Vidare behandlades bl.a. organisatoriska aspekter på samarbete vid organtransplantationer och kvalitetssäkring av organ och vävnader.

Den framtida rollen för Europarådet inom hälsoområdet och behovet av att precisera CDSP:s inriktning var föremål för ingående diskussioner vid kommitténs möten. Dessa diskussioner kommer att fortsätta under år 2000.

Europarådets sjätte hälsoministerkonferens ägde rum i Aten den 22 - 23 april. Sveriges delegation leddes av socialminister Lars Engqvist. Temat för konferensen var "Ageing in the 21st Century: the need for a balanced approach towards healthy ageing". I den slutkommuniké som antogs vid konferensen understryks bl.a. vikten av att garantera lika tillgång till vård och behandling oberoende av ålder. Ministrarna kom även överens om att ge högsta prioritet till frågor som handlar om att äldre personer skall kunna bibehålla sin självständighet. I det sammanhanget framhölls betydelsen av att utveckla både hälso- och sjukvård och social omsorg för att förbättra äldre människors livssituation.

4.2.5 Miljö och regional planering

Regional utveckling och planering behandlas inom Europarådet av den särskilda fackministerkonferensen för ministrar med ansvar inom detta område samt av den ämbetsmannakommitté som förbereder konferensens sessioner. Inför den 12:e sessionen, som skall hållas i Hannover i september 2000, har ämbetsmannakommittén fått i uppdrag att utarbeta en rapport med vägledande principer för en hållbar utveckling i Europa. Arbetet har präglat verksamheten under året.

Den alleuropeiska miljökonferensen höll sitt fjärde ministermöte i Århus i juni 1998. Mötet antog en ny konvention om allmänhetens rätt till information och deltagande i samband med beslut om miljön samt två protokoll om tungmetaller och svavel till LRTAP-konventionen (långväga miljöföroreningar). En ny rapport om miljötillståndet i Europa kommer att presenteras i samband med nästa miljökonferens i Kiev år 2002. Processen "Environment for Europe" går vidare med en ökad fokusering på de nya staterna i Östeuropa och länderna på Balkan.

4.3.1 Utbildning

Utbildningskommittén (CC-ED) bidrar till uppföljningen av det toppmöte som ägde rum i Strasbourg 1997 framför allt genom projektet "Utbildning för demokratiskt medborgarskap". Tyngdpunkten i projektet ligger på probleminventering, spridning av material och exempel på god praxis för undervisning.

Demokratifrågor ges stort utrymme också i projektet "Språkpolitik för ett mångspråkigt och mångkulturellt Europa". Bland annat ägde en språkkonferens rum i Innsbruck i maj om språklig mångfald för ett demokratiskt medborgarskap i Europa. Projektet ansvarar också för förberedelserna för Europeiska språkåret som äger rum år 2001. Utbildningskommittén har vidare medverkat i förberedelserna av den ministerkonferens som skall äga rum i Krakow i oktober 2000. Flera av aktiviteterna inom utbildningskommitténs projekt bedrivs i nära samarbete med UNESCO och EU.

CC-HER (Higher Education and Research Committee) arbetar huvudsakligen med frågor om högre utbildning. Under året presenterades ett utkast till en rekommendation om universitetens forskningsuppdrag. Rekommendationen behandlar en mängd frågor, från samverkan mellan forskning i och utanför universiteten till organisationsfrågor och kopplingen forskning-grundutbildning samt rekrytering och utveckling av lärare.

Inom ett CC-HER-projekt om livslångt lärande organiserades i maj en workshop på Bornholm under temat "Meeting the needs of a changing student body". En deklaration om en europeisk norm för användningen av ny informationsteknik håller också på att utarbetas och i november hölls en workshop på temat "Application of the NIT in Lifelong Learning". Projektet avslutas år 2000.

Ett projekt om lärarens ändrade roll och funktion i informationssamhället har diskuterats och föreslås genomföras av CC-HER tillsammans med CC-ED.

Den för Europarådet och UNESCO gemensamma konventionen om erkännande av examina som antogs i Lissabon 1997 hade vid utgången av året undertecknats av 38 länder och ratificerats av 15. Regeringen har för avsikt att föreslå riksdagen att godkänna konventionen i början av år 2000.

Vidare har under året beslutats att en rekommendation som betonar betydelsen av social- och samhällsvetenskaperna i den demokratiska övergångsprocessen skall underställas ministerkommittén under år 2000.

Vid kulturkommitténs (CC-CULT) vårmöte hölls för första gången förhör av de länder som ingår i de horisontella tematiska länderöversikterna. Dessa är en utveckling av de traditionella länderförhören, som endast omfattar ett land i taget. I den första horisontella analysen deltog Cypern, Finland, Nederländerna, Tyskland (delstaten Niedersachsen) och Ungern och ämnet var nationella kulturinstitutioner i omvandling. Det nya förfarandet har uppenbara fördelar i jämförelse med de nationella länderförhören. Inriktningen på en fråga underlättar jämförbarheten.

Nästa ämne för horisontell studie kommer att avse hur medlemsländerna hanterar kulturell mångfald. Sex länder, Belgien, Bulgarien, Kanada, Kroatien, Storbritannien och Schweiz, har anmält sitt intresse för deltagande.

I samband med kulturkommitténs höstmöte under året hölls en genomgång av Rumäniens kulturpolitik.

I den handlingsplan för Europarådet som antogs vid toppmötet 1997 förordades en gemensam europeisk politik rörande användningen av ny teknologi för att främja mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och kulturell mångfald. Inom kulturkommittén pågår en kartläggning av den nya teknologins konsekvenser på kulturområdet. Projektet är vid sidan av länderförhören det mest högprioriterade i kulturkommitténs nuvarande arbetsprogram. Ett antal studier och symposier har genomförts. I juni 1999 hölls en konferens i Helsingfors om tillgänglighet och yttrandefrihet på IT-området. Vid kommitténs höstmöte antogs konferensens slutdokument "Freedom of expression in the information networks" som riktlinje. En slutkonferens planeras till år 2001.

Projektet "New Book Economy" syftar till att underlätta bokmarknadens anpassning till IT-tekniken. Ett antal nationella delprojekt pågår, bl a det svenska "Nya vägar för boken" med Kungliga Biblioteket och Statens Kulturråd som samordnande myndigheter. Vid kommitténs höstmöte diskuterades ett förslag till riktlinjer avseende bibliotekslagstiftningsområdet.

Genom ett kulturpolitiskt biståndsprogram för medlemsländerna i Central- och Östeuropa, kallat MOSAIC, skall Europarådet på ett mer systematiskt sätt kunna tillgodose dessa länders behov av rådgivning och utbildning på det kulturpolitiska området. Vid kommitténs vårmöte diskuterades i första hand eventuella insatser för flyktingar från Kosovo. MOSAIC-programmet har fått flera frivilliga bidrag och planer finns för ett liknande insatsprogram för Kaukasus. En utförlig rapport om programmet kommer att presenteras för kommittén under år 2000.

Kulturarvskommittén (CC-PAT) sammanträdde den 15-17 februari. Kommitténs arbete kan indelas i följande huvudområden: kulturarv och samhälle, tekniskt samarbete och erfarenhetsutbyte samt utbildning och levandegörande.

Verksamheten präglades av förberedelser och invigning av kampanjen "Europe - a common heritage", som beslutades vid toppmötet 1997 och

som pågår under perioden september 1999 - september 2000. Kampanjen skall bl.a. bidra till att öka kunskapen om det gemensamma europeiska kulturarvet och dess politiska, sociala och ekonomiska betydelse och genomförs med transnationella, tematiska samt nationella bidrag. Genom kampanjen uppmärksammas särskilt kulturarvets betydelse i arbetet för en demokratisk samhällsutveckling samt vikten av kulturell mångfald. Detta innebär att de senaste årens förändring av inriktningen på kulturarvssamarbetet mot en större uppmärksamhet på kulturarvets roll i dagens Europa fått genomslag. En särskild satsning på industrisamhällets kulturarv skall vara Sveriges nationella bidrag till Europarådets kampanj (prop. 1998/99:1, dir. 1999:60). Regeringen tillkallade i maj 1999 en särskild delegation, Delegationen för industrisamhällets kulturarv (Ku 1999:06), att bl.a. leda och samordna arbetet med Europarådets kampanj i Sverige. Kampanjen "Europe - a common heritage" invigdes i september i Sibiu i Rumänien. Sverige representerades av ordföranden i Delegationen för industrisamhällets kulturarv, landshövdingen Jan Rydh.

Vid årets möte behandlades även ett utkast till en europeisk landskapskonvention, initierad av kommunalkongressen (CLRAE). Utgångspunkten är att konventionen skall utgå från en helhetssyn på landskapet och syftet är att främja skydd samt en långsiktigt hållbar förvaltning och planering av landskap. Vidare är avsikten att arbetet i anslutning till konventionen bl.a. skall bidra till ett ökat europeiskt samarbete kring landskapsfrågor.

Inom ramen för det tekniska samarbetet bedriver Europarådet bl.a. verksamhet som stödjer återuppbyggnaden av kulturarvet i det krigsdrabbade forna Jugoslavien. Vidare har en juridisk rådgivningsgrupp tillsatts som kan stödja medlemsstaterna i arbetet med att utarbeta ny lagstiftning inom kulturarvsområdet.

Kulturarvsdagarna är Europarådets årligen återkommande publika manifestation för kulturarvet med aktiviteter i ett 40-tal länder. I Sverige anordnas "Kulturhusens dag" regelbundet av Riksantikvarieämbetet den andra söndagen i september. Det svenska temat år 1999 var "Järnvägsmiljöer - byggnader och banor" och anordnades i samarbete med bl.a. länsstyrelser, kommuner, museer, hembygdsföreningar, SJ och Banverket. Evenemanget omfattade 190 järnvägsmiljöer som visades av 140 olika lokala arrangörer och besöktes av ca 50 000 personer.

4.3.3 Idrott

Styrkommittén för idrottsfrågor (CDDS) höll sitt 22:a möte i mars månad. Vid mötet diskuterades frågor av särskild betydelse för Europarådet och där idrottens utveckling i Europa spelar en viktig roll. Vidare diskuterades förberedelserna inför den nionde europeiska konferensen för statsråd ansvariga för idrottsfrågor i Bratislava i maj år 2000. Tema för konferensen kommer att bli "En ren och hälsosam idrott för det tredje årtusendet". Ämnen vid konferensen kommer att bli

kampen mot dopning, idrottens sociala sammanhang samt idrott och dess relation till miljön.

Idrottskommitténs verksamhetsprogram och budget för året antogs vid CDDS möte med prioritering av följande områden:

- Kartläggning av hur staterna uppfyller åtaganden inom idrottsområdet,
- Idrottens sociala sammanhang,
- Idrottens roll i att skapa ett demokratiskt och tolerant samhälle,
- Ömsesidig hjälp inom idrottsområdet för länder som just anslutit sig till kulturkonventionen,
- Utbyte av information om idrott i Europa.

Konventionen mot läktarvåld hade vid årets slut ratificerats av 30 länder och undertecknats av ytterligare 4 länder.

Konventionen mot dopning hade vid det senaste årsskiftet ratificerats av 35 länder och ytterligare 6 länder hade undertecknat densamma. Även länder utanför Europarådet har ratificerat konventionen. Sverige har varit aktiv inom övervakningsgruppen för konventionen där frågor i relation till skapandet av en ny Världsantidopningsbyrå (WADA) och Europarådets roll i detta arbete har stått i centrum. Ministerkommittén har accepterat två platser i styrelsen för WADA, generalsekreterarens representant och ordföranden i konventionens övervakningsgrupp. Sverige ingår även i en grupp för rättsliga frågor och dopning i uppföljningen av konventionen.

4.3.4 Ungdomsfrågor

Sedan 1996 utför Europarådet utvärderingar av medlemsländernas ungdomspolitik. Under år 1998-99 har Sverige och Spanien varit föremål för sådan utvärdering. Vid styrkommitténs (CDEJ) utvärderingsmöte den 14 oktober 1999 i Europarådets ungdomscentrum i Budapest fick Sveriges ungdomspolitik mycket positiv kritik från representanter från såväl övriga medlemsländer som ungdomsorganisationer.

Ett förslag till konvention om volontärtjänst för ungdomar avses öppnas för undertecknande under år 2000.

Europeiska ungdomsfonden delade ut ca 16 miljoner franska franc i bidrag. Sammanlagt anordnades 153 projekt i form av seminarier och konferenser om aktuella ungdoms- och samhällsfrågor. Administrativa bidrag tillföll 57 internationella ungdomsorganisationer. Fonden gav även 38 stödbidrag till publikationer och utbildningsmaterial. Sverige bidrog med ca 330 000 franska franc till fondens budget. Bidrag till fonden är numera obligatoriska.

De båda europeiska ungdomscentrumen i Strasbourg och i Budapest anordnade sammanlagt 38 seminarier för ungdomar, 12 ungdomsledarutbildningar samt 9 språkkurser. I dessa aktiviteter deltog 1600 ungdomar, varav 45 från Sverige.

5.1 Partsavtalet på social- och hälsoområdet

Sverige var under året representerat i flera av hälsokommitténs (CD-P-SP) expertgrupper. Dessa arbetar inom ramen för partsavtalet med att ta fram vetenskapliga underlag för regleringar när det gäller produkter som har ett direkt eller indirekt samband med livsmedelskedjan (livsmedelskontroll, näringstillförsel, aromämnen etc.), bekämpningsmedel, läkemedel och kosmetika.

Sverige deltar sedan 1986 i partsavtalets handikappkommitté (CD-P-RR). Arbetet bedrivs – förutom vid kommitténs ordinarie möten – i expertgrupper. En ny sådan expertgrupp om våld mot personer med funktionshinder bildades under året. Handikappkommitténs årliga möte ägde rum i Strasbourg i juni.

5.2 Europafarmakopén

Sedan år 1975 har Sverige varit anslutet till Europarådets konvention om utarbetandet av en europeisk farmakopé (Ph Eur). Denna innehåller kvalitetsnormer för läkemedelssubstanser och vissa färdiga läkemedel. Den har bindande giltighet i de länder som är anslutna till konventionen. Antal medlemmar i Europa som ratificerat konventionen har ökat till tjugoåtta. Dessutom deltar ytterligare femton länder, däribland vissa utomeuropeiska, samt WHO som observatörer vid Europafarmakopékommisionens möten.

Europafarmakopén har stor normgivande betydelse för läkemedelskvalitet. Den tillämpas i Sverige av Läkemedelsverket och läkemedelsindustrin vid registrering och kontroll av läkemedel samt av Apoteket AB vid beredning och hantering av läkemedel.

1999 gavs det tredje supplementet till den tredje upplagan av Europafarmakopén ut. Vidare fastställdes 257 monografier (varav 152 revisioner) för läkemedelsråvaror och bruksfärdiga läkemedel, 23 generella metodmonografier och generella texter samt en revision av hela kapitlet för läkemedelsformer för införande i det fjärde supplementet. Arbetet pågår också med den fjärde editionen som skall ges ut år 2001, ett mål med den editionen är att monografierna skall bli mer lättöglösa.

År 2000 skall en ny prioriteringsomgång genomföras då beslut skall tas om vilka nya läkemedelssubstanser, läkemedelsformer och bruksfärdiga läkemedel man skall arbeta med under de närmaste åren. För svenskt vidkommande anses den medicinska betydelsen utgöra det viktigaste kriteriet att ta hänsyn till vid prioriteringen.

Samarbetet mellan Ph Eur, den amerikanska (USP) och den japanska (JP) farmakopén avseende harmonisering av de olika farmakopéernas monografier fortsatte under 1999. Två internationella konferenser

rörande harmonisering anordnades av Europafarmakopén och Sverige deltog aktivt i dessa konferenser. Skr. 1999/2000:70

5.3 Europarådets utvecklingsbank

Europarådets utvecklingsbank är sedan 1 november beteckningen för Europarådets sociala utvecklingsfond. Motivet till namnändring var att ge en bättre bild av institutionens finansiella karaktär.

Verksamheten har under året genomgått en mindre ökning och i april uppgick bankens lånestock till 7 220 miljoner euro. I syfte att stärka bankens kapitalbas fattade styrelsen under hösten beslut om ytterligare garantiåtaganden från medlemsstaterna. Ett motiv till ökningen av bankens kapital var att öka möjligheterna att ge krediter till låntagare i Central- och Östeuropa. Sverige röstade emot en kapitalhöjning i banken och från svensk sida framfördes att en ökad inriktning på Öst- och Centraleuropa istället borde ske genom omprioriteringar i bankens utlåningsverksamhet.

I slutet av året tillstyrkte regeringen en framställan om kredit i Europeiska utvecklingsbanken från Kommuninvest i Sverige AB. Medlen är avsedda att finansiera kommuners investeringar inom bland annat utbildning och hälsovård samt projekt med syfte att skapa arbetsmöjligheter. Detta var första gången som en svensk institution ansöker om kredit i Europarådets utvecklingsbank.

5.4 Pompidougruppen för narkotikafrågor

Pompidougruppen inrättades 1971 på initiativ av den dåvarande franske presidenten. De ursprungliga 16 medlemsländerna har successivt utökats och nu inkluderas flera av de central- och östeuropeiska staterna samt även Ryssland.

Vid ministermötet i maj 1997 antogs Pompidougruppens arbetsprogram för de kommande tre åren. Det nu gällande arbetsprogrammet, som gäller till utgången av år 2000, betonar vikten av efterfrågedämpande insatser samt att den tvärsektoriella inriktningen behålls. Sverige har deltagit aktivt i arbetet bl.a. genom en europeisk skolundersökning av elevers drogvanor.

Vidare bidrar Sverige ekonomiskt till en fortsättning av tränings- och utbildningsprogrammet för personer verksamma inom det förebyggande narkotikarbetet i Central- och Östeuropa. Ett arbete pågår inom gruppen med en översyn av verksamhetsområden och prioriteringar. Under år 2000 skall ett nytt treårigt arbetsprogram utarbetas samt ett ministermöte under hösten hållas i Portugal. Vid ministermötet skall ett nytt ordförandeland med ansvarig minister utses.

I slutet av 1988 etablerade Europarådet genom ett partsavtal en europeisk fond för stöd till filmproduktion, kallad "Eurimages". Fonden hade 25 medlemmar vid årsskiftet 1999/2000.

Fonden förfogade under året över ca 180 miljoner kronor. De länder som deltar i partsavtalet bidrar till finansieringen i relation till sin storlek. Sveriges bidrag, som utbetalas av Svenska Filminstitutet, uppgick 1999 till ca 3,6 miljoner kronor.

En grundförutsättning för att erhålla stöd är att minst två medlemsländer samproducerar och att distribution är garanterad i minst tre medlemsländer. Maximalt finansieras 15% av ett projekts budget. Stöd utgår till både spelfilm och dokumentärfilm. Länder som inte deltar i EU:s Media II-program kan få stöd till distribution, liksom till biografier som förbinder sig att visa minst 50% europeisk film.

Under 1999 erhöll svenska projekt stöd med drygt 12 miljoner kronor, vilket är mer än en fördubbling jämfört med året före.

5.6 Kommissionen för demokrati genom lag

Den europeiska kommissionen för demokrati genom lag (Venedigkommissionen) bildades i Venedig 1990. Den etablerades på italienskt initiativ under Europarådets överinseende och är knuten till Europarådet genom ett partsavtal.

Kommissionen, som är sammansatt av experter i statsrätt utsedda av respektive lands regering, skall bl.a. verka för att sprida information om de olika rättssystemen i Europarådets medlemsstater liksom även i de icke-medlemsstater som samarbetar med kommissionen. Ordinarie svensk ledamot av kommissionen är regeringsrådet Rune Lavin. Ersättare för den ordinarie ledamoten är professorn Hans-Heinrich Vogel.

Till kommissionens viktigare uppgifter hör att, som expertorgan och på begäran, bistå staterna i Central- och Östeuropa vid utarbetandet av nya demokratiska konstitutioner, baserade på Europarådets grundläggande principer. Samarbetet bedrivs så att mindre grupper av kommissionsmedlemmar, med ansvar för ett visst land, granskar och successivt reviderar upprättade lagförslag. Ofta följs arbetet upp med besök i landet i fråga. Kommissionens verksamhet har satt åtskilliga spår i de nya konstitutioner som antagits.

Under året arbetade kommissionen bl.a. med konstitutionella frågor avseende Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo, Moldavien och Ukraina. Kommissionen studerade också den konstitutionella utvecklingen i Armenien, Georgien, Slovenien, Vitryssland och ett flertal andra stater.

5.7 Det europeiska audiovisuella observatoriet

Skr. 1999/2000:70

Det europeiska audiovisuella observatoriet etablerades 1992 som ett utvidgat partsavtal inom Europarådet. Sverige är medlem sedan starten. Observatoriet, med placering i Strasbourg, har till uppgift att främja spridning av information om den audiovisuella industrin (film, TV och video) i Europa. Det svarar för insamling och bearbetning av data från ett nätverk av europeiska organisationer och fungerar som ett informationscenter för hela det audiovisuella området. Bland annat utges årligen en statistisk årsbok om den audiovisuella sektorn i Europa.

5.8 Europarådets Nord-Syd-centrum

Europarådets Nord-Syd-centrum (The European Center for Global Interdependence and Solidarity) är ett partsavtal inom Europarådet med för närvarande 19 medlemmar, däribland Sverige. Centrets huvuduppgift är att öka medvetandegraden hos allmänheten om det globala ömsesidiga beroendet och att främja solidaritetspolitik i enlighet med Europarådets normer. Trots att endast stater kan vara medlemmar baseras verksamheten på ett fyrpartssamarbete (s.k. quadrilog) mellan regeringar, parlamentariker, lokala och regionala myndigheter samt enskilda organisationer.

En utvärdering om centrets verksamhet, med bl.a. Sverige som finansiär, presenterades under året. Sverige stödde under hösten ett förslag om att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att på grundval av utvärderingen närmare ange prioriteringar för centrets framtida verksamhet.

5.9 Europeiskt centrum för moderna språk i Graz

Sverige har fr.o.m. den 1 januari 1999 anslutit sig till det centrum för spridning av Europarådets arbete på språkområdet som upprättats i Graz. År 2001 kommer på förslag av Europarådet att bli det europeiska året för språk vilket innebär att moderna språk kommer att uppmärksammas. Särskilda aktiviteter kommer att anordnas av centret med anledning av språkåret.

5.10 Partsavtal för uppföljning på korruptionsområdet

I september 1994 tillsatte Europarådets ministerkommitté en grupp, Multidisciplinary Group on Corruption (GMC), med uppdrag att bl.a. utarbeta internationella instrument på korruptionsområdet. En arbetsgrupp under GMC (GMCP) har därefter tagit fram en bred straffrättslig konvention mot korruption. Därutöver har en annan arbetsgrupp under GMC (GMCC) utarbetat en civilrättslig konvention mot korruption.

Redan i arbetets begynnelse underströks behovet av ett internationellt instrument att användas som en uppföljningsmekanism i korruptionsarbetet. Medlemsländerna har därför arbetat med att skapa ett fast organ, en kommission, för uppföljning av konventionerna. Kommissionen, Group of States against Corruption (GRECO), skall bl.a. genom frågeformulär och besök kontrollera att länderna uppfyller sina åtaganden, inte bara i enlighet med konventionerna utan också enligt de vägledande principerna för kampen mot korruption, som 1997 antogs av ministerkommittén. Även andra, framtida Europarådsinstrument på området kan bli föremål för uppföljning.

GRECO står öppet för samtliga medlemsstater i Europarådet och för de observatörländer som deltagit i utarbetandet av överenskommelsen. Däremot skall endast de länder som anslutit sig till ett visst instrument delta i omröstningen om antagande av utvärderingsrapporter och offentliga uttalanden beträffande det aktuella instrumentet. Sverige har anmält sin anslutning till partsavtalet. Sedan erforderlig anslutning till partsavtalet erhållits, trädde det i kraft den 1 maj 1999. GRECO har därefter under hösten antagit procedurregler och planerat den första utvärderingsomgången. Under denna kommer tre vägledande principer för kampen mot korruption att utvärderas. Sverige är ett av tio länder som skall utvärderas under år 2000.

6 Förteckning över medlems- och kandidatländer i Europarådet

Medlemmar

Albanien	Malta
Andorra	Moldavien
Belgien	Nederländerna
Bulgarien	Norge
Cypern	Polen
Danmark	Portugal
Finland	Rumänien
Frankrike	Ryssland
Estland	San Marino
Georgien	Schweiz
Grekland	Slovakien
Irland	Slovenien
Island	Spanien
Italien	Storbritannien
Kroatien	Sverige
Lettland	Tjeckien
Liechtenstein	Turkiet
Litauen	Tyskland
Luxemburg	Ukraina

Makedonien (f.d. jugoslaviska
republiken Makedonien)

Ungern
Österrike

Skr. 1999/2000:70

Länder som sökt inträde i Europarådet

Armenien
Azerbajdzjan
Bosnien-Hercegovina
Föbundsrepubliken Jugoslavien
Monaco
Vitryssland

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 mars 2000

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Freivalds, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Östros, Messing, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm.

Föredragande: statsrådet Lindh

Regeringen beslutar skrivelse 1999/2000:70 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1999.